

Maandag 4 januari 1915 – ochtendeditie

Belgische spoorweg- en postambtenaren.

De ambtenaren, bedienden en werklieden van het Belgische ministerie van openbare werken en landbouw verblijvende in de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Noord-Holland, Zuid-Holland, Overijssel en Gelderland, wordt dringend verzocht zo spoedig mogelijk aan het hoofdcomité van personeel van spoorwegen, posten en telegrafie van de Belgische staat, in Nederland vertoevend een lijst te doen toekomen, meldende hun naam en voornaam, graad of hoedanigheid, salaris, het ministerie bij hetwelk zij behoren (openbare werken of landbouw), hun ouderdom, familiestand (jongeman, getrouwd, getal kinderen) en adres in België en in Holland.

Deze inlichtingen werden het comité gevraagd door de Belgische minister en hebben tot doel de betaling aan de belanghebbenden te verhaasten.

Levensmiddelen voor België.

Van bevoegde zijde vernemen wij, dat de Nederlandse gezant te Berlijn, gesteund door de ambassadeurs van Spanje en de Verenigde Staten, zich tot de Duitse regering gewend heeft inzake het rekwireren van levensmiddelen in België. De Duitse regering heeft naar aanleiding daarvan aanstonds de verzekering gegeven, dat zolang de Belgische bevolking van elders voorzien wordt van levensbehoefden, en nog gedurende redelijke tijd daarna, generlei rekwisitie zal plaats hebben, noch van de in België uit het buitenland toegevoerde, noch van de aldaar reeds aanwezige voorraden (Verbeterd bericht).

Bombardement van Zeebrugge.

Wij vernemen in aansluiting op ons bericht uit Oostburg van gisterenavond, dat zaterdagmiddag omstreeks 3 uur twee Engelse monitors, vergezeld van een groter schip, dat op iets grotere afstand bleef, zeer dicht de kust bij de haven van Zeebrugge naderden en gedurende een paar uur de verdedigingswerken, haven, verschansingen enz. zwaar beschoten. Later nam ook een groter oorlogsschip, blijkbaar met veel verder dragend geschut, deel aan de beschieting, op belangrijk grotere afstand van de kust.

Het Handelsblad van Antwerpen heeft ettelijke brieven ontvangen over de gebeurlijkheid van het instellen in die stad van een belasting op afwezigheid, in de geest van de belasting die in Gent is opgelegd.

Het is natuurlijk heel moeilijk inlichtingen te geven over een nog niet bestaande taks, zegt het Handelsblad, waarover de intercommunale commissie nog moet beraadslagen.

Wij geloven evenwel niet dat het in het voornemen kan liggen, afwezige kwartierbewoners te taxeren. 't Is te zeggen het merendeel der kleine bedienden, die helaas bijna allen hun betrekking verloren hebben en die uit nood in den vreemde verblijven.

Zo ook natuurlijk met de geïnterneerden en de mensen van wie de huizen zijn afgebrand.

Tussen de andere afwezigen dient er ook nog onderscheid te worden gemaakt.

Het is stellig, dat men redenen kan vinden voor lieden die zonen hebben in de jaren om binnengeroepen te worden, en die konden geloven dat deze krijgsgevangen zouden weggevoerd worden. Maar ... hoe zal men dat onderzoeken?

En zal men ze minder streng kunnen behandelen als de eigenaars, grote neringdoenden, advocaten, notarissen, nijveraars, enz., enz. wiens afwezigheid reeds velen teleurstelling heeft berokkend?

Er zijn vluchtelingen die ginder op grote voet leven, de enen op eigen, de anderen op andermans kosten, terwijl hier hun leveranciers op de kom bijten. Die zou men, natuurlijk, als er een taks gestemd werd, het eerst taxeren.

Maar nu zijn er, die niet meer kunnen terugkeren, daar de scheepvaartdiensten geschorst zijn.

Dat er een bijna algemene stilstand is in de diamantnijverheid te Antwerpen wordt bewezen door het feit, dat er op de ongeveer 5000 molens, welke in die stad zijn, op het ogenblik slechts rond de 200 draaien.

Blijkens een statistiek in de Antwerpse bladen zijn er door het bombardement van Antwerpen 174 huizen verbrand en 525 min of meer erg beschadigd.

Te Borgerhout zijn er 5 huizen verbrand en 26 beschadigd, te Berchem 50 verbrand en 70 beschadigd, dat maakt voor Antwerpen en voorgeborchten 229 woningen verbrand en 621 beschadigd.

De gezamenlijke schade wordt geraamd op ongeveer 7 miljoen frank.

In de laatste dagen zijn in de haven van Antwerpen een groot aantal rijnschepen aangekomen: alle waren beladen met Duitse kolen. Zulks bewijst, zegt de Vlaamsche Gazet, dat onze bevolking voor het ogenblik geen brandstof zal tekort komen; in andere streken van ons land doet de toestand zich echter zo niet voor.

In die orde van gedachten werd door de Belgische mijneigenaars een syndicaat gevormd, dat voor doel heeft de noordelijke provincies van kolen te voorzien. Elke week zullen een tiental treinen van Henegouwen vertrekken met de nog ter beschikking staande locomotieven van het staatspoor en ook met het mijnenmateriaal.

Door de Duitse overheid worden deze zendingen belast.

Algemeen wordt er op de buiten geklaagd over het gebrek aan veevoeder, schrijft de Nieuwe Gazet. Dat voeder wordt uit Antwerpen betrokken, maar mag er niet uit. De gevolgen daarvan doen zich in hoge mate op de melkproductie gevoelen. Alle melkerijen ontvangen minder melk dan onder gewone omstandigheden.

De buitengewone duurte van stro, hooi, haver, meel, enz. zal daarenboven een groot aantal bezitters van vee tot de verkoop van hun hoornbeesten doen besluiten. Daar ligt het gevaar voor de toekomst besloten. Het ware derhalve te wensen, dat de handelaars in de stad toelating kregen om het veevoeder af te leveren.

Na het bezoek van de prins van Beieren heeft Antwerpen in de kerstweek de hertog van Wurtemberg binnen zijn muren gehad.

Parijs, 3 januari. Officieel bericht van vanmiddag drie uur: Ten noorden van de Leie heeft de vijand gisteren Zonnebeke hevig beschoten.

Berlijn, 3 januari. Officiële mededeling van hedenochtend uit het grote hoofdkwartier: Voor Westende verschenen gisteren enige door torpedoboten begeleide vijandelijke schepen zonder te vuren.

Maandag 4 januari 1915 – avondeditie

De oorlogscorrespondent van de Tijd meldt uit Sluis: De bewegingen der Duitse troepen blijven hoogst eigenaardig. Terwijl de geallieerden voortgaan een krachtige druk uit te oefenen op de Duitsers, die zich aan de IJzerlinie bevinden en daarmee ook dagelijks kleine voordelen weten te behalen, concentreren de Duitsers grote scharen ten oosten van Ieper en hebben zij juist heden aldaar een ongekend hevig artillerievuur op de vijandelijke stellingen geopend.

Mogelijk staat een en ander met elkaar in verband, want nog steeds trachten de Duitsers, vooral weer de jongste dagen, voor elke prijs bij Ieper door te breken, om de bondgenoten te dwingen hun offensief bij de IJzer te laten varen. De correspondent geeft verschillende bijzonderheden omtrent de gevechten, welke de 27^e december plaats vonden ten noordwesten van Sint Joris.

's Nachts werd met vloten de rivier overgestoken. Stil werden de vloten in het water gelaten en over het kanaal voortgedreven in westelijke richting. Alles ging goed en blijkbaar bleven de weinige dapperen onopgemerkt. Zo werden op een zeker punt reeds de bemanningen van drie vloten, die vandaar in de noordelijke richting gingen optrekken, waarschijnlijk om de bemanning der vijandelijke batterijen te Sint Joris te beschieten, onschadelijk gemaakt.

Nog geen 300 meter echter waren zij op weg, toen plotseling de kloeke patrouille, welke ruim 60 man telde, van alle zijden beschoten werd en er niemand levend afkwam. Toch hebben de bondgenoten hun doel weten te bereiken.

's Avonds tegen 10 uur waren enige duizenden mannen de IJzer recht overgestoken en wadend door de modder, gingen zij over het geïnuundeerde terrein met gevelde bajonet op de Duitsers af, want

alvorens verder vooruit te kunnen rukken, moesten eerst in gevechten van man tegen man twee loopgraven genomen worden.

Dat is een worsteling geweest, die ruim een kwartier duurde en waarbij van beide zijden veel doden vielen. Zij veroorzaakten echter tenslotte de terugtocht der Duitsers. Toen de volgende morgen de Duitsers hun artillerievuur weer op Sint Joris richtten, werd dat vandaar uit prompt beantwoord.

De Fransen waren er 's nachts in geslaagd hun artillerie in het dorp te brengen en na een vinnig duel moesten de Duitsers hun positie naar achter verschuiven. Maar het dorp hebben zij eerst nog zwaar beschoten.

Het Franse gezantschap te 's Gravenhage maakt betreffende de krijgsverrichtingen het volgend communiqué openbaar:

De tweede januari heeft de vijand in de loop van de dag noordelijk van de Leie alleen enige activiteit betoond in de streek van Zonnebeke, dat hij tamelijk hevig gebombardeerd heeft.

Uit Antwerpen – Van het oud en het nieuw.

Onze correspondent schrijft:

In ernstige wake, in stil beschouwen, bij de lampbeschenen tafel, de (meer dan ooit welkome) Rotterdammer voor ons uitgespreid, zo hebben wij het doodgaan van het oude jaar beleefd. Dat ging van geen champagnekurkgeknal vergezeld, er was geen gezang noch pianogetokkel bij van vrolijke feestvierenden, die het nieuwe jaar met liedjes willen begroeten. Er was, in de eenzaamheid bij de groengekapte lamp, waar wij aan geen woorden behoefte hadden om ons gepeins te houden, toch stemming.

Geen vreugde, geen droefheid, wel ernstige, berustende kalnte.

Heel dit jaar ging weer eens vóór ons voorbij, met zijn stoet van wrede miserie. Vijf maanden, vijf volle maanden reeds woedt de orkaan over de aarde, en toch draait ze! De kelk is nog niet leeg, er blijft nog leeddroesem genoeg in de kelk, die ons ongevraagd aan de lippen werd gebracht, en wij leven nog! Nog is de hoop niet weg uit onze harten, nog zien wij een nieuw getijde tegemoet, dat ons fortuinlijker moge zijn dan het oude, dat pas komt te verscheiden.

Wij gedenken thans het leed, dat over heel de wereld wordt geleden.

Wij verheffen onze gedachten tot de heldenmoed van hen die strijden voor de vrijheid, voor het goede recht, voor hun goed recht op bestaan, dat aan ieder menskind bij zijn geboorte meegegeven is.

Wij roepen in ons het edele op, het heilige voorbeeld van hen, voor wie de eer alles is.

Wij denken aan Albert en Elisabeth, onze innig geliefde vorsten. Wij peinzen aan het vaderland, aan de vurig beminde geboortegrond, die wij zo gaarne terug gelukkig, bevrijd van alle onheilen van de oorlog wisten.

En diep in ons leeft onverwoestbaar het geloof: dit volk zal niet vergaan. Wij leven nog, wij blijven leven. "Begraaft men de geest en het hart van een volk?" heeft een dichter gezegd. Neen, dat zal niet gebeuren.

Wij blijven standvastig betrouwen op de toekomst.

En daarom, heil het nieuwe jaar, en dat het ons de nieuwe lente moge brengen, de eervolle zegening van de vrede!

... Zo gingen onze gedachten op oudejaarsavond. Toen daar opeens aan alle zijden schoten weerklonken. Man hat geschossen? Zeppelin? Alle oude boze herinneringen doken opeens weer naar boven. Angstige hoofden werden uit ramen gestoken. In de straat hoorde ik roepen: “bangmakerij!” Er waren dan ook bange zielen, die onmiddellijk omsloegen, en men vertelt me, dat er alreeds inboorlingen met pak en zak klaar stonden aan hun deur om het hazenpad te kiezen. Chassez le naturel!

Neen, het was niets van dit alles. Het waren de Duitse krijgslieden die, hun vaderlandse gebruiken getrouw sedert de donkerste voormiddeleeuwse tijden, het kriecken van het nieuwe jaar begroetten met vreugdeschoten. Andere jaren hoorden wij dan van alle schepen op de rede en in de dokken het brommend geloei: nu was het het geknal van musketten en roeren. Zullen we er tenslotte aan wennen, aan die krijgsdeun? Na 84 jaar vrede valt het moeilijk het oor onverrast te laten zijn door die muziek. Melodisch klonk het geknetter ons niet, en verre van sympathiek. Maar, de vrees bleef toch ver van ons. Wij beseften alweer: dat ist der Krieg! Andere tijden, andere zeden.

Wanneer echter vieren wij, met vreugdevuren en liefst met heerlijke zangen van onze Vlaamse meester Peter Benoit, het weergekeerde geluk?

Dit oudejaar eindigt op een vraagteken. Het kon moeilijk anders. Wij beseffen dat alles voorlopig voor ons nog blijft “een groot misschien”. Maar wat de nieuwe tijd ons moge brengen, wij houden het hoofd recht, en wij zeggen tot al onze vrienden, ondanks alles:

Een gelukkig Nieuwjaar!

Generaal Freiherr von Huene heeft namens het Duitse keizerlijke gouvernement te Antwerpen de volgende kennisgeving gedaan voor het bevaren der Schelde:

Bij het bevaren der Schelde voorbij de Hollandse grens tot aan Antwerpen en verder, moeten de volgende verordeningen in acht genomen worden:

Het aanleggen der schepen, evenals het aan wal zetten van passagiers op de ganse lengte van de stroom van Antwerpen tot aan de Hollandse grens, is verboden. Alle binnenvarende lichters, sleepboten en andere vaartuigen, alsook diegenen welke voor havens voorbij Antwerpen bestemd zijn, moeten aan de Rijnkaai, Hangar 26/29, aanleggen en hun aankomst moet bij het loodswezen, afdeling C, gemeld worden. Het voortzetten der reis mag alleen na het uitvoeren van het onderzoek geschieden. Het verkeer op de Schelde, in zoverre het geen opvarende schepen geldt, is verboden. Alle inbreuk hierop zal gestraft worden. Inbeslagneming en beschieting kunnen volgen.

De Duitse gouverneur van Antwerpen, generaal Freiherr von Huene, heeft op de eerste kerstdag de volgende bepalingen betreffende het verkeer over de grens van het gebied der versterkte stelling van Antwerpen tussen het kanaal Antwerpen-Turnhout en de Schelde bekend gemaakt.

1°. Het overschrijden van het gebied der versterkte stelling is, ook voor voetgangers, alleen langs de volgende steenwegen toegelaten: Kapellen-Putte, Kapellen (noordelijk deel)-Essen, Brasschaat-Maria ter Heide, Schoten-Brecht.

2°. Al de andere banen en wegen zijn voor elk verkeer afgesloten. Het straatverkeer over de grens van de versterkte stelling

is slechts toegelaten van 8 uur 's morgens (Duitse tijd) tot het invallen der duisternis.

3°. De grens in de richting van Holland mag slechts overschreden worden op vertoon van een door de Duitse militaire overheid afgeleverde reispas.

De personen, die zich van Holland naar België willen begeven, moeten in het bezit zijn van een door de overheid van hun land of door hun consul eigenhandig ondertekend eenzelvigheidsbewijs, een dienststempel dragend en voorzien van hun foto. Dit bewijs moet de oorzaak van de heenreis aangeven.

Voor het verder reizen in België van de grens af, of voor de terugreis naar Holland wordt echter een reispas der Duitse overheid gevegd.

4°. De in- en uitvoer van wapens, delen van wapens, ammunitie en ontplofbare stoffen is verboden. Levende duiven mogen niet over de grens gebracht worden.

5°. Brieven, postkaarten, verboden dagbladen, alsook schriftelijke aantekeningen, in welke vorm ook, mogen niet over de grens meegenomen worden.

6°. Overtredingen van al deze bepalingen worden volgens krijgsrecht gestraft. Op elke persoon die poogt buiten de onder n° 1 opgenoemde overgangsplaatsen de afsluitingslinie te overschrijden, wordt geschoten.

De burgemeester van Antwerpen heeft, aangezien sommige personen gebruik maken van de huidige omstandigheden om de prijzen der kolen te verhogen, ter beteugeling van dit misbruik besloten, de maximumprijs der kolen, in de kelder geleverd, als volgt vast te stellen: grote klompen 42 F, middelsoort klompen 40 F, kleine

klompen 37 F, cokes grote soort (klompen) 39 F, cokes kleine soort 1/11-60/90 39 F, briketten voor huisvuren 36 F, grote briketten 40 F, alles per 1000 kg.

De handelaars of kleinhandelaars, die boven deze prijzen zullen verkopen, worden bekeurd met een gevangenisstraf van een maand tot vijf jaar en met een geldboete van 26 tot 500 F, met mogelijke toepassing van art. 85 van het Belgisch strafwetboek.

Onafhankelijk van die straffen kunnen de kolen, die men bij de overtreder zou aantreffen, in beslag genomen en aangeslagen worden.

In België.

Onze correspondent te Middelburg schrijft ons:

Een onzer stadsgenoten is verleden week naar België geweest en deelde ons o.a. het volgende mee van de opgedane ervaringen:

Heen ging de tocht over Roosendaal. Bij aankomst te Antwerpen trof ook onze zegsman de grote stilte, die in de anders zo levendige stad heerste. Zoals bekend, moeten de cafés om acht uur Belgische tijd gesloten worden: deze maatregel wordt echter niet toegepast voor het bekende café Weber, waar voornamelijk Duitse officieren komen. Onze stadsgenoot verliet dit café om half een. Uit de met verschillende personen gevoerde gesprekken kreeg hij de overtuiging, dat generaal von Wezeler na de inneming van Antwerpen zelfmoord heeft gepleegd, omdat hem verweten werd, dat hij wel de vesting had ingenomen, maar niet de 25.000 man bezetting krijgsgevangen gemaakt had.

Van Antwerpen naar Brussel ging de reis per rijtuig en behalve de reeds bekende verwoestingen, vielen o.a. de vele witte vlaggetjes op,

merendeels stokken met zakdoeken, die nog steeds uit de huizen langs de weg waren uitgestoken. Te Brussel wordt voornamelijk de afwezigheid van de meer gegoeden gevoeld, waardoor luxezaken en dergelijke bijna niets te doen hebben. De armoede is groot, waarbij nog komt, dat het brood, dat aan de burgerij verstrekt wordt, bijna niet te eten is.

's Avonds werd onze reiziger aangehouden, omdat zowel zijn naam als zijn uiterlijk veel gelijkenis had met die van een Nederlander, die men zoekt. Na onderzoek werd hij echter weer vrijgelaten. Hem werd aangeraden om niet over Antwerpen, doch over Duitsland terug te gaan. Toen hij echter de volgende dag naar de commandantuur ging om een pas, werd hij weer aangehouden en het duurde tot 's avonds zes uur eer hij weer vrij was. Toen kreeg hij ook zijn pas. Nog trof het onze zegsman, dat te Brussel bijna iedere Belg de nationale kleuren draagt.

Op de reis van Brussel naar Aken met een militaire trein viel het op, dat er geen paarden en koeien te zien zijn en deze dus blijkbaar opgevorderd zijn. Te Schaarbeek liggen vele Duitse soldaten met tuberculose en te Luik velen met tyfus en venerische ziekten in de lazaretten.

Als bewijs, dat men niet erg bang is, zou kunnen dienen, dat vele soldaten met 10 en 12 dagen verlof gaan, maar hiertegenover staat, dat men zelfs bij Luik bezig is de loopgraven en ijzerdraadversperringen weer te herstellen.

Als reden waarom aan de IJzer het offensief niet meer wordt hervat, verklaarde een officier, dat men wacht totdat er meer troepen van het oostelijk front te hulp kunnen komen. De officieren en soldaten dragen bijna geen haat tegen de Fransen, maar des te meer tegen de Engelsen. In Duitsland stonden papieren aangeplakt, waarbij jongens

van 16 jaar als vrijwilliger voor het leger worden opgeroepen. Ook waren er publicaties van de burgemeesters, waarin verzocht werd met oudejaar niet luidruchtig te zijn.

Renkin, de Belgische minister van koloniën, zal zich eerstdaags naar Londen begeven, om daar met de bestuurders van talrijke koloniale ondernemingen, die hun zetel naar Engeland overgebracht hebben overleg te houden over de toestand van België's koloniale bezit in Afrika en de maatregelen, die in verband daarmee nodig mochten blijken.

De Vingtième Siècle meldt dat een lijst met de namen van Belgische soldaten, die gesneuveld of aan wonden bezweken zijn, binnenkort in de officiële Moniteur zal verschijnen.

Het getal van 3700 doden, dat zij zal bevatten, is slechts het totaal van de eerste lijst en niet het algemene totaal van de verliezen, die het Belgische leger geleden heeft.

Een brief van Kardinaal Mercier.

Een bijzondere correspondent van De Tijd meldde gisteren uit Roosendaal:

Hedenmorgen is een pontificale H. Mis door Z. Em. Kardinaal Mercier opgedragen in de zo heerlijk geteisterde St. Romboutskathedraal te Mechelen.

Ofschoon de kardinaal-aartsbisschop van Mechelen steeds in correcte houding heeft gestaan, zowel jegens gouverneur-generaal von der Goltz, als jegens de huidige gouverneur-generaal von Bissing, bleef hij steeds protesteren tegen alle handelingen van de bezetter van het Belgische gebied die hij onrechtvaardig vond. Eerst later zal bekend worden, hoe het de kerkvoogd menigmaal gelukte, om door

even tactvol als energiek optreden, grote voordelen voor de Belgische bevolking te bedingen.

Thans heeft de kardinaal aan zijn diocesanen een rondschrijven gericht, waarin hij met kracht opkomt voor de trouw aan de wettige overheid.

“Neem wel in acht, dat ik u niet vraag, een enkele van uw verwachtingen prijs te geven. Integendeel, ik houd het voor mijn plicht te bepalen, wat u in geweten te doen staat tegenover de macht, die ons land overviel en het tijdelijk grotendeels bezet.

Deze macht is geen wettig gezag; bijgevolg zijt gij haar in het innige van uw gemoed noch achting, noch verkleefdheid, noch gehoorzaamheid verschuldigd.

Het enige wettige gezag in België is dat, wat aan onze koning, zijn regering en aan de vertegenwoordigers der natie toebehoort.”

Na te hebben uiteengezet, dat de Belgische koning en de wettige regering recht hebben op de liefde der Belgische harten, erkent de kardinaal, dat deze overheden stil en zwijgend de maatregelen toelaten, welke door de bezetting van het land worden genomen, ten bate van het algemeen nut en die daaraan hun rechtswaarde ontlenen.

Door soldaten bezette provincies zijn door die bezetting alleen geen veroverde provincies; even weinig als Galicië een Russische provincie is werd België een Duitse provincie uitsluitend door de Duitse bezetting.

Nochtans is het bezette gedeelte van het land in een toestand, die het oprecht moet ondergaan. De steden, die zich aan de vijand overgaven, moeten de voorwaarden der overgave eerbiedigen.

Van het begin der krijgsbedrijven af hebben de burgerlijke overheden van het land er bij de burgers op aangedrongen, dat dezen zich van elke vijandelijke daad jegens het vijandelijk leger zouden onthouden. Deze aanbevelingen blijven van kracht. Enkel het Belgische leger heeft, samen met de dappere troepen der verbondenen, de eer en het recht, om het land te verdedigen en alleen daarvan mag het Belgische volk de bevrijding van het land verwachten.

Tot zover het schrijven, dat ook kerkrechtelijk van betekenis is, en dat heden in alle katholieke parochies werd bekend gemaakt.

Vóór de openbaarmaking van de stoutmoedige herderlijke brief, is nog een en ander omgegaan, en het blijft de vraag, of achteraf nog niet iets gebeuren gaat.

Bij de geestelijkheid der parochies bezuiden Vilvoorde werd het schrijven reeds in beslag genomen.

In de vergadering van de kamer van koophandel te Duisburg is medegedeeld, dat de Nederlandse regering aan de doorvoer van goederen die uit Antwerpen te water naar Duitsland verzonden zijn, geen moeilijkheden in de weg zal leggen, mits de douaneformaliteiten in acht genomen worden en de schepen, die voor het vervoer dienst doen, geen buitgemaakte of opgevorderde vaartuigen zijn en de lading niet uit oorlogsmateriaal, militaire voorraden of opgevorderde goederen bestaat. Het onderzoek zal te Hansweert door de Nederlandse marine samen met de douaneambtenaren verricht worden.